

Sygn. akt V KK 99/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 2 lipca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Szewczyk (przewodniczący)
SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)
SSN Roman Sądej

Protokolant Barbara Kobrzyńska

przy udziale prokuratora Prokuratury Generalnej Barbary Nowińskiej,
w sprawie **B. T.**

skazanego z art. 163 kk z 1932 r.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 2 lipca 2013 r.,

kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich

od wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z.

z dnia 16 grudnia 1960 r.,

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Powiatowego w Z.

z dnia 2 lipca 1960 r.

**1. uchyla zaskarżony wyrok oraz poprzedzający go wyrok
Sądu Powiatowego w Z. i uniewinnia B. T. od popełnienia
zarzucanego mu czynu;**

2. kosztami procesu obciąża Skarb Państwa.

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w Z. postanowieniem z dnia 24 maja 2012 r. (Ko .../11) odtworzył zniszczone akta Sądu Powiatowego w Z. o sygnaturze 1 Kp .../60 w części niezbędnej do przeprowadzenia postępowania w trybie kasacji, ustalając m.in., że:

- Prokurator Powiatowy w Z. przesłał do wymienionego Sądu akt oskarżenia przeciwko R. G. i B. T., przy czym B. T. oskarżył o to, że w dniu 30 maja 1960 r. w Z. nawołując do nierozchodzenia się, brał udział w zbiegowisku publicznym, którego uczestnicy wspólnymi siłami dopuścili się gwałtownego zamachu na funkcjonariuszy Milicji Obywatelskiej interweniujących celem przywrócenia ładu i porządku, tj. o czyn z art. 163 k.k. z 1932 r.;

- Sąd Powiatowy w Z. wyrokiem z dnia 2 lipca 1960 r. w sprawie o sygnaturze 1 Kp .../60 skazał B. T. na karę 9 miesięcy więzienia, zaliczając mu na poczet kary okres tymczasowego aresztu od 31 maja do 2 lipca 1960 r.;

- czyn, za który skazano B. T. dotyczył jego udziału w dniu 30 maja 1960 r. w zbiegowisku publicznym i zamachu na funkcjonariusza Milicji Obywatelskiej;

- po wniesieniu przez obrońcę rewizji od wyroku Sądu pierwszej instancji, w instancji odwoławczej w sprawie B. T. orzekł Sąd Wojewódzki w Z., który wyrokiem z dnia 16 grudnia 1960 r. o sygnaturze Kr .../60 utrzymał zaskarżony wyrok w mocy.

Sąd Rejonowy nadmienił, że „m.in. co do pełnej treści części wstępnej i dyspozytywnej zapadłego wobec B. T. wyroku, nie było możliwe odtworzenie zniszczonych akt (...)”.

Po uprawomocnieniu się powyższego postanowienia kasację od prawomocnego wyroku Sądu Wojewódzkiego w Z. z dnia 16 grudnia 1960 r., sygn. akt Kr 2334/60, zaskarżając go w całości na korzyść skazanego B. T., wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich. Zarzucił wyrokowi „rażące naruszenie prawa materialnego, a mianowicie art. 163 k.k. z 1932 r., polegające na przypisaniu B. T. popełnienia zarzucanego mu czynu, pomimo braku w jego działaniu znamion przestępstwa określonego w tym przepisie, co miało istotny wpływ na treść zaskarżonego orzeczenia” i zwrócił się o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz utrzymanie nim w mocy wyroku Sądu Powiatowego w Z. i uniewinnienie B. T. od popełnienia przypisanego mu czynu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Rozpatrywana kasacja dotyczy wyroku wydanego w sprawie osoby oskarżonej o udział w tzw. wydarzeniach zielonogórskich i jest kolejną kasacją, w której Rzecznik Praw Obywatelskich podważa zasadność skazania za udział w tych wydarzeniach. Gdyby wiedzę o czynie przypisanym B. T. czerpać wyłącznie z treści postanowienia o odtworzeniu akt jego sprawy, które nie przytacza precyzyjnie zwłaszcza treści wyroku Sądu pierwszej instancji, a w żadnej mierze nie daje obrazu uzasadnień zapadłych wyroków, zajęcie stanowiska co do zasadności kasacji byłoby niemożliwe, jest jednak istotne, że materiały zebrane w aktach spraw innych osób skazanych za udział we wspomnianych wydarzeniach zielonogórskich, jak też naukowe opracowania historyczne (np. publikacja pod red. T. Dzwonkowskiego „*Wydarzenia zielonogórskie w 1960 r.*”, Zielona Góra 1995, także C. Osękowski, *Konflikt o Dom Katolicki w Zielonej Górze*, Studia Zielonogórskie, t. 1, s. 66 i n.), pozwalają całkiem dokładnie odtworzyć tło i przebieg tych wydarzeń. Wiadomo więc, że wobec grupy kobiet zebranych w Domu Katolickim, przeciwstawiających się odebraniu (decyzją Komisji Lokalowej Miejskiej Rady Narodowej w Z.) miejscowej parafii św. Jadwigi tego budynku zajmowanego przez nią od 1945 r., władze użyły sił milicyjnych. Spowodowało to gromadzenie się licznych osób protestujących przeciwko takiemu postępowaniu. Do siłowego rozproszenia tłumu skierowano oddziały ZOMO, co spotkało się z reakcją zebranych osób, które odmówiły rozejścia się oraz nie tylko werbalnie, ale i czynnie wystąpiły przeciwko funkcjonariuszom. Ostatecznie doszło do spacyfikowania tłumu i zatrzymania wielu osób, wobec których wszczęto postępowania karne, zakończone wyrokami skazującymi za czyny z art. 133 § 1, względnie z art. 163 k.k. z 1932 r. We wcześniej wydanych orzeczeniach uchylających zaskarżone wyroki i uniewinniających skazane nimi osoby, Sąd Najwyższy zwracał uwagę, że zajścia, jakie miały miejsce w dniu 30 maja 1960 r. w Z., były wyrazem społecznego protestu przeciwko bezprawnej i brutalnej ingerencji władz państwowych, dążących do ograniczenia wpływów społecznych Kościoła i okazania własnej siły, w sferę życia religijnego społeczeństwa, a zachowanie osób protestujących w sposób, który sądy orzekające uznały za wyczerpujące znamiona przestępstwa, było motywowane szczególną sytuacją, wykluczającą przypisanie im winy. W

konsekwencji, skazanie tych osób było skazaniem rażąco naruszającym zastosowane przepisy prawa materialnego, zatem oczywiście niesłusznym w rozumieniu art. 537 § 2 k.p.k. (zob. np. wyroki: z dnia 4 czerwca 1998 r., V KKN 187/97, Lex nr 156470; z dnia 14 grudnia 2005 r., V KK 331/05, Lex 200699; z dnia 7 lutego 2007 r., V KK 413/06, LEX nr 445801; z dnia 23 kwietnia 2008 r., V KK 70/08, Lex nr 388615; z dnia 14 stycznia 2010 r., V KK 260/09, Lex nr 553761; z dnia 1 września 2010 r., Lex nr 603955). Sąd Najwyższy orzekający w sprawie B. T. podzielił to stanowisko, wobec czego w uwzględnieniu kasacji wniesionej na jego korzyść przez Rzecznika Praw Obywatelskich, uchylił zaskarżony wyrok oraz utrzymany nim w mocy wyrok Sądu pierwszej instancji i uniewinnił B. T. od popełnienia zarzucanego mu czynu. Przytoczone wyżej okoliczności kazały uznać, że takiemu rozstrzygnięciu nie sprzeciwia się okoliczność, iż treść skazującego go wyroku nie została precyzyjnie ustalona.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu znajduje oparcie w treści art. 632 pkt 2 k.p.k.